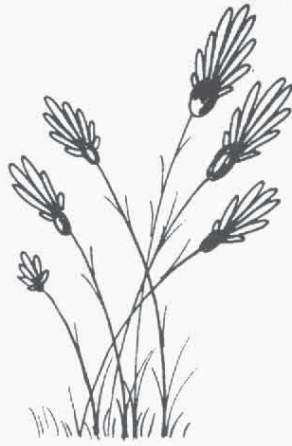

ses: *Això ho saben tots els polítics* (no «Això ho saben tots els polítics i totes les polítiques»). *Una vaga de pilots d'aviació* (no «Una vaga de pilots i pilotetes d'aviació»). *És català qui viu i treballa a Catalunya* (no «És català/ana el/la qui viu i treballa a Catalunya»). *Els escriptors han de cobrar els drets d'autor* (no «Els escriptors o escriptores han de cobrar els drets d'autor o autora»).

Resumint: el legítim desig de no discriminar la dona no ens ha pas d'obligar a usos lingüístics forçats, antinaturalment i àdhuc ridículs. Concretament, hem d'evitar les duplicacions femenines innecessàries.

(Ho trobareu publicat dins *Observacions crítiques i pràctiques sobre el català d'avui* / 2, pp. 20-22)♦

Euró?

per Gabriel Bibiloni

En l'edició nombre 29 de LLENGUA NACIONAL hi ha un article de Pere Ortís on es defensa la solució *euró* per al nom de la nova moneda europea. No tinc el gust de conèixer l'autor de la proposta, però no dubto que és un home amb qui compartim la fermesa en la defensa de la llengua i de la seva genuïtat. He vist que diversos col·legues han acollit la idea com una proposta simpàtica –és diferent de l'espanyol– i ja hi ha algú que l'ha feta seva, com una nova i ben arribada revista pitüsa, que li ha donat l'honor de la portada, en el racónet on s'indica el preu de la publicació. Però no: no podem anar tan de pressa.

Diu el proponent que *euro* en català és un simple prefix. D'acord!: en català i en totes les llengües, fins que no apareix el substantiu *euro*, que passa a ésser una peça lèxica independent en tots els idiomes. Tanmateix, la pronúncia plana del mot no respon a la imitació de la norma castellana, com succeeix tantíssimes vegades –i en això té raó–, sinó que correspon a la pràctica de la major part de llengües del món: entre les llengües romàniques es pronuncia *éuro* (o *éuru*) en italià, espanyol, portuguès i romanès; entre les germàniques l'anglès fa més o menys *iuro* i l'alemany *óiro*; si passam a les eslaves, en rus tenim la pronúncia *iévro*, en txec i en eslovac *éuro*; en hongarès també *éuro*; i si anam a les semítiques, en àrab tenim la pronúncia *úru*, tot i que s'agafa –atenció a aquesta dada– del francès, i en hebreu *éiro*. Crec que la mostra ja és prou il·lustrativa. Només conec una llengua en què sigui un mot agut; el francès, com no podia ésser altrament. Si totes les llengües, doncs, fan la paraula plana, per què nosaltres ho hem de fer d'una altra manera? Precisament el saludable criteri de seguir la pràctica universal en els neologismes és allò que ens pot diferenciar de l'espanyol, llengua que, com se sap, molt sovint camina solitàriament per senderes no frescades per ningú més.

Diu també el col·lega Ortís que en català hi ha moltes paraules amb *o* final accentuada. Certament: però totes les que ell esmenta, excepte *tauró*, corresponen a un ètim llatí acabat en *-one*, que ha de donar, evidentment, *-ó*. Cal dir que normalment la terminació catalana *-ó* correspon a una terminació tònica en les altres llengües romàniques (portuguès *-ão*, espanyol *-ón*, italià *-one*), tant si es tracta de mots amb ètim llatí *-one*, com si es tracta de derivats de formació catalana en els quals el sufix té valor diminutiu (*finestró*); a part algunes perversions com *cinturó*, *condó*, *saló* o l'inefable *lexicó* dels generativistes.

Reblant el clau de l'argumentació afirma que “de substantiu amb diftong més consonant més terminació en *o* àtona, no en tenim cap”. Suposant que no n'hi hagués cap, seria un cas d'allò que en fonologia es diu una absència casual, és a dir, que si no n'hi ha és per pura casualitat, no perquè el sistema fonològic no ho permeti. Però el cas és que sí que n'hi ha, de mots amb aquesta estructura: per exemple, *auto* –que és el que hauríem de dir en lloc del castellanisme *cotxe*–, *cuïro*, o els populars *siulo* de Mallorca o *mauro* de Menorca. Hauríem de dir potser *autó* o *cuïrò*? De paraules amb *o* final, en català n'hi ha a balquena: unes de ben antigues i genuïnes (*monjo*, *flonjo*, *amo*, *moro*, *carro*, *ferro*, *gerro*, *morro*, *porro*, *ganxo*, *porxo*, *totxo*, *suro*), altres que són cultismes o manlles diversos de legitimitat inqüestionable (*credo*, *veto*, *Cupido*, *libido*, *gueto*, *vídeo*) i altres que resulten d'un procés d'escurçament semblant al del nostre *euro* (*ràdio*, *quilo*, *piano*, *metro*, *foto*). L'existència o no de diftong en la síl·laba tònica és del tot irrellevant.

Per tant, la conclusió és clara: *euro*, pronunciat *éuro* en català occidental i *éuro* o *éuru* en català oriental. I en tots els casos, la *e* ben oberta. Com els ulls, les orelles i el bon sentit de la llengua.♦